

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2014. december 11.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — Vízumok, menekültügy, bevándorlás és a személyek szabad mozgására vonatkozó egyéb politikák — 2008/115/EK irányelv — Harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszatérése — A védelemhez való jog tiszteletben tartásának elve — Harmadik ország jogellenesen tartózkodó állampolgárának az érdekeit esetlegesen érintő határozat meghozatala előtt történő meghallgatáshoz való joga — Kiutasítási határozat — A kiutasítási határozat meghozatala előtt történő meghallgatáshoz való jog — E jog tartalma”

A C-249/13. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a tribunal administratif de Pau (Franciaország) a Bírósághoz 2013. május 6-án érkezett, 2013. április 30-i határozatával terjesztett elő az előtte

Khaled Boudjlida

és

a **Préfet des Pyrénées-Atlantiques** között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (ötödik tanács),

tagjai: T. von Danwitz tanácselnök, C. Vajda, A. Rosas (előadó), Juhász E. és D. Šváby bírák,

főtanácsnok: M. Wathelet,

hivatalvezető: V. Tourrès tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2014. május 8-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- K. Boudjlida képviseletében M. Massou dit Labaquère és M. Zouine ügyvédek,
- a francia kormány képviseletében G. de Bergues, D. Colas és F.-X. Bréchet, valamint B. Beaupère-Manokha, meghatalmazotti minőségben,
- a holland kormány képviseletében J. Langer és M. Bulterman, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében M. Condou-Durande és D. Maidani, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: francia.

a főtanácsnok indítványának a 2014. június 25-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 348., 98. o) 6. cikke, valamint a bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jog értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ez a kérelem a K. Boudjlida, Franciaország területén jogellenesen tartózkodó algériai állampolgár és a préfet des Pyrénées Atlantiques (Pyrénées Atlantiques prefektusa) között az ez utóbbi 2013. január 15-i határozata tárgyában folyamatban lévő eljárásban került előterjesztésre, amely határozat K. Boudjlidát Franciaország területének elhagyására kötelezte, az önkéntes távozásra 30 napos határidőt rendelve, és célországként Algériát jelölve ki (a továbbiakban: megtámadott határozat).

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 Az 2008/115 irányelv (4), (6) és (24) preambulumbekzdésének szövege a következő:
„(4) A jól szervezett migrációs politika elengedhetetlen elemeként átlátható és igazságos közös szabályokat szükséges rögzíteni a hatékony visszatérési politika biztosítása céljából.
[...]
(6) A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a harmadik országbeli állampolgárok illegális [helyesen: jogellenes] tartózkodását tisztességes és átlátható eljárással szüntessék meg. Az EU általános jogelveinek megfelelően az ezen irányelv értelmében meghozott határozatokat eseti alapon és tárgylagos kritériumok szerint kell elfogadni, ami azt vonja maga után, hogy az illegális [helyesen: jogellenes] tartózkodás pusztán tényén kívül egyéb szempontokat is figyelembe kell venni. [...]
[...]
(24) Ez az irányelv tiszteletben tartja az alapvető jogokat, és betartja különösen az Európai Unió alapjogi chartája [a továbbiakban: Charta] által elismert elveket.”
- 4 Ezen irányelv „Tárgy” című 1. cikke a következőképpen rendelkezik:
„Ez az irányelv megállapítja a tagállamok által alkalmazandó, a harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatéréséről szóló közös normákat és eljárásokat, összhangban a közösségi jog általános elveiként szereplő alapvető jogokkal és a nemzetközi joggal, beleértve a menekültek védelmét és az emberi jogi kötelezettségeket.”
- 5 Az említett irányelv 2. cikkének (1) bekezdése értelmében:
„Ez az irányelv a valamely tagállam területén illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokra alkalmazandó.”

- 6 A 2008/115 irányelv „Fogalommeghatározások” című 3. cikke értelmében:

„Ezen irányelv alkalmazásában a következő fogalommeghatározások érvényesek:

[...]

- 2) »illegális [helyesen: jogellenes] tartózkodás«: olyan harmadik országbeli állampolgár jelenléte valamely tagállam területén, aki [...] az adott tagállamban érvényes egyéb beutazási, tartózkodási vagy letelepedési feltételeknek nem vagy már nem felel meg;

[...]

- 4) »kiutasítási határozat«: közigazgatási vagy bírósági határozat vagy intézkedés, amely valamely harmadik országbeli állampolgár tartózkodásának jogszerűtlenségét [helyesen: jogellenességét] megállapítja vagy kimondja, és visszatérési kötelezettséget állapít meg vagy mond ki;

[...]”

- 7 Ezen irányelvnek „A visszaküldés tilalma, a gyermek mindenek felett álló érdeke, családi élet és egészségi állapot” című 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az irányelv végrehajtása során a tagállamok megfelelő figyelmet fordítanak:

- a) a gyermek mindenek felett álló érdekeire,
- b) a családi életre,
- c) az érintett harmadik országbeli állampolgár egészségi állapotára,

és tiszteletben tartják a visszaküldés tilalmának elvét.”

- 8 Ugyanezen irányelv „Kiutasítási határozat” címet viselő 6. cikke a következőket tartalmazza:

„(1) A tagállamok a (2)–(5) bekezdésben említett kivételek sérelme nélkül a területükön illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokról vonatkozóan kiutasítási határozatot adnak ki.

(2) A valamely tagállam területén illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó és egy másik tagállam által kibocsátott érvényes tartózkodási engedéllyel vagy tartózkodásra jogosító egyéb engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgároknak haladéktalanul távoznuk kell az engedélyt kibocsátó tagállam területére. Amennyiben az érintett harmadik országbeli állampolgár nem teljesíti ezt a kötelezettséget, vagy ha a közrend érdekében vagy nemzetbiztonsági okokból szükséges a harmadik országbeli állampolgár azonnali távozása, az (1) bekezdés alkalmazandó.

(3) A tagállamok tartózkodhatnak a területükön illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó harmadik országbeli állampolgárra vonatkozó kiutasítási határozat kiadásától [helyesen: meghozatalától], ha az érintett harmadik országbeli állampolgárt valamely másik tagállam – az ennek az irányelvnek a hatálybalépésekor érvényben lévő kétoldalú megállapodások vagy megegyezések keretében – visszafogadja. Ebben az esetben az érintett harmadik országbeli állampolgárt visszafogadó tagállam alkalmazza az (1) bekezdést.

(4) A tagállamok bármikor dönthetnek úgy, hogy a területükön jogszerűtlenül [helyesen: jogellenesen] tartózkodó harmadik országbeli állampolgár számára könyörületességből, humanitárius vagy egyéb okokból önálló tartózkodási engedélyt vagy tartózkodásra jogosító egyéb engedélyt adnak ki. Ebben az

esetben kiutasítási határozat elrendelésére [helyesen: meghozatalára] nem kerül sor. Amennyiben már kiadták a kiutasítási határozatot, azt vissza kell vonni, vagy a tartózkodási engedély vagy tartózkodásra jogosító egyéb engedély érvényességének idejére fel kell függeszteni.

(5) Ha a tagállam területén illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó harmadik országbeli állampolgár tartózkodási engedélyének vagy tartózkodásra jogosító egyéb engedélyének megújítása folyamatban van, a tagállamnak mérlegelnie kell, hogy eltekint-e a kiutasítási határozat elrendelésétől [helyesen: meghozatalától] mindaddig, amíg az eljárás befejeződik, a (6) bekezdés sérelme nélkül.

(6) Ez az irányelv nem gátolja a tagállamokat abban, hogy – a nemzeti jogszabályaiknak megfelelően, a III. fejezet alapján meglévő eljárási biztosítékoknak és a közösségi és nemzeti jog más vonatkozó rendelkezéseinek a sérelme nélkül – egyazon közigazgatási vagy bírósági határozaton vagy intézkedésen belül elfogadják a jogszerű tartózkodás megszüntetéséről szóló határozatot és egyidejűleg a kiutasítási határozatot és/vagy a kitoloncolási végzést és/vagy a beutazási tilalmat [helyesen: beutazási tilalomról szóló határozatot] is.”

- 9 A 2008/115 irányelv „Önkéntes távozás” című 7. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) A kiutasítási határozat a (2) és (4) bekezdésben említett kivételek sérelme nélkül megfelelő, hét naptól harminc napig terjedő határidőt állapít meg az önkéntes távozásra. [...]

(2) A tagállamok a konkrét eset egyedi körülményeinek, mint például a tartózkodás időtartamának, a beiskolázott gyermekeknek, valamint egyéb családi és társadalmi kötelezéseknek a figyelembevételével szükség esetén megfelelő időtartammal meghosszabbítják az önkéntes távozás határidejét.

[...]”

- 10 A 2008/115 irányelv „Formanyomtatvány” című 12. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A kiutasítási határozatok és – amennyiben elrendelik – a beutazási tilalomról és a kitoloncolásról szóló határozatok meghozatalára írásban, a tényállás ismertetésével és jogi indokolással, valamint a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségek feltüntetésével kerül sor.

[...]

(2) A tagállamok kérésre biztosítják a kiutasításhoz kapcsolódó, az (1) bekezdésben említett határozatok, köztük a jogorvoslati lehetőségekre vonatkozó információk főbb elemeinek írásbeli vagy szóbeli fordítását olyan nyelven, amelyet a harmadik országbeli állampolgár megért, vagy amelyről ésszerűen feltételezhető, hogy a harmadik országbeli állampolgár megérti.”

- 11 Ezen irányelv „Jogorvoslatok” című 13. cikke a következőket írja elő:

„(1) Az érintett harmadik országbeli állampolgár számára biztosítani kell a hatékony jogorvoslathoz való jogot, hogy illetékes bíróság vagy közigazgatósági hatóság, vagy pártatlan és a függetlenség biztosítékával rendelkező tagokból álló illetékes szerv előtt fellebbezéssel élhessen a kiutasításhoz kapcsolódó, a 12. cikk (1) bekezdésében említett határozatok ellen, vagy kérhesse azok felülvizsgálatát.

[...]

(3) Az érintett harmadik országbeli állampolgár számára biztosítani kell a jogi tanácsadás, a jogi képviselőt, és szükség esetén a nyelvi segítség igénybevételének lehetőségét.

(4) A jogi segítségnyújtásra vonatkozó nemzeti jogszabályokkal vagy szabályokkal összhangban, a tagállamoknak kérésre térítésmentesen biztosítaniuk kell a szükséges jogi segítséget és/vagy képviselőt, és rendelkezhetnek úgy, hogy az ingyenes jogi segítségnyújtást és/vagy képviselőt a 2005/85/EK irányelv 15. cikk (3)–(6) bekezdésében foglalt feltételekhez kötik.”

A francia jog

- 12 A bevándorlásról, a beilleszkedésről és az állampolgárságról szóló 2011. június 16-i 2011-672. sz. törvénnyel (loi relative à l’immigration, à l’intégration et à la nationalité, JORF 2011. június 17., 10290. o.) módosított, a külföldiek beutazásáról, tartózkodásáról és a menedékjogról szóló törvénykönyv (code de l’entrée et du séjour des étrangers et du droit d’asile, a továbbiakban: Ceseda) L. 511-1. cikke értelmében:

„I. A közigazgatási hatóság az alábbi esetekben Franciaország területének elhagyására kötelezheti a külföldit, aki nem állampolgára az Európai Unió valamely tagállamának, [...] és aki nem családtagja egy ilyen állampolgárnak az L. 121-1. cikk 4° és 5° bekezdése alapján:

[...]

4° Ha a külföldi nem kérte ideiglenes tartózkodási engedélyének meghosszabbítását, és ezen engedély lejártát követően is Franciaország területén tartózkodik;

[...]

A Franciaország területének elhagyását elrendelő határozatot indokolni kell. A határozat indokolása megegyezhet a jelen I. szakasz 3° és 5° bekezdése szerinti határozat indokolásával, adott esetben azonban meg kell jelölni a II. és III. szakasz alkalmazásának indokait.

A Franciaország területének elhagyására kötelező határozat megjelöli azt a célországot, ahová a külföldit a hatóság hivatalból visszaküldi.

- II. A külföldinek a közléstől számított [30] napos határidőn belül eleget kell tennie a Franciaország területének elhagyására vonatkozó kötelezettségének, és anyagi segítséget kérhet a származási országába való visszatéréshez. A külföldi személyes helyzetére tekintettel a közigazgatási hatóság kivételesen [30] napot meghaladó határidőt is meghatározhat az önkéntes távozásra.

[...]”

- 13 A Ceseda L. 512-1. cikkének I. szakasza a következőképpen rendelkezik:

„Az a külföldi, akit Franciaország területének elhagyására köteleztek, és aki az L. 511-1. cikk II. szakaszának első bekezdésében említett határidőt kapott az önkéntes távozásra, a határozat közlésétől számított [30] napon belül kérheti a közigazgatási bíróságtól e határozat, valamint az adott esetben ehhez kapcsolódó, tartózkodásra vonatkozó határozat, a célországot megjelölő határozat és a Franciaországba történő visszatérést megtiltó határozat megsemmisítését. [...]

A külföldi legkésőbb a megsemmisítés iránti keresete benyújtásakor költségmentességet kérelmezhet. A közigazgatási bíróság a kérelem előterjesztésétől számított három hónapon belül dönt.

[...]”

- 14 A Ceseda L. 512-3. cikkének második bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

„A Franciaország területének elhagyását elrendelő határozat hivatalból nem hajtható végre az önkéntes távozásra megállapított határidő előtt, illetve határidő megállapításának hiányában a határozat hivatali úton történő közlésétől számított [48] órán belül, továbbá közigazgatási per esetén a közigazgatási bíróság határozathozataláig. A külföldit erről a Franciaország területének elhagyását elrendelő határozat kézbesítésével tájékoztatni kell.”

- 15 A Ceseda L. 742-7. cikke ekképpen fogalmaz:

„Az a külföldi, akinek tekintetében a menekült jogállás elismerését vagy a kiegészítő védelmet jogerősen megtagadták, és akinek az államterületen tartózkodása más jogcímen sem engedélyezhető, köteles elhagyni Franciaországot, az V. könyv I. címében szereplő kiutasítási intézkedés, illetve adott esetben a VI. könyv II. címének I. fejezetében előírt szankciók terhe mellett.”

- 16 Az állampolgárokat a közigazgatással való kapcsolatukban megillető jogokról szóló 2000. április 12-i, 2000–321. sz. törvény (loi relative aux droits des citoyens dans leurs relations avec l’administration, JORF 2000. április 13., 5646. o.) 24. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az egyedi esetekben hozott határozatok, a kérelemmel kapcsolatos döntések kivételével, amelyeket a közigazgatási határozatok indokolásáról, valamint a közigazgatás és a polgárok közötti viszony javításáról szóló, 1979. július 11-i 79-587. sz. törvény (loi relative à la motivation des actes administratifs et à l’amélioration des relations entre l’administration et le public) 1. és 2. cikke alapján indokolással kell ellátni, csak azt követően hozhatók meg, hogy az érintett személynek lehetősége volt írásban vagy adott esetben kérelmére szóban észrevételt tenni. E személy megválaszthatja tanácsadóját vagy az őt képviselő meghatalmazottat. A közigazgatási hatóság nem köteles teljesíteni a tárgyalás iránti kérelmeket, amennyiben azok számukat, illetve ismétlődő vagy rendszeres jellegüket tekintve visszaélésszerűek.

Az előző albekezdés rendelkezései nem alkalmazandók:

[...]

3° Olyan határozatokra, amelyekre jogszabály alapján különleges kontradiktórius eljárás vonatkozik.

[...]”

- 17 A Conseil d’État 2007. október 19-én adott véleményében azt állapította meg, hogy az állampolgárokat a közigazgatással való kapcsolatukban megillető jogokról szóló, 2000. április 12-i 2000-321. sz. törvény 24. cikkének (3) bekezdése alapján a törvény 24. cikke nem alkalmazandó a Franciaország területének elhagyását elrendelő határozatokra, mivel a jogalkotó a Cesedában megállapított eljárásjogi garanciák előírásával kívánta meghatározni azoknak a közigazgatási eljárásra és bírászkodásra vonatkozó szabályoknak az összességét, amelyek e határozatok meghozatalára és végrehajtására alkalmazandók.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 18 K. Boudjlida algériai állampolgár 2007. szeptember 26-án utazott be Franciaországba, felsőfokú tanulmányok folytatása érdekében. K. Boudjlida jogszerűen tartózkodott francia területen, egy évente megújított, tanulmányok folytatása céljából kiadott tartózkodási engedély alapján. Az utolsó megújítás a 2011. november 1-jétől 2012. október 31-ig terjedő időszakra vonatkozott.
- 19 K. Boudjlida nem kérte az utolsó tartózkodási engedélyének a megújítását, és később sem kérelmezte új tartózkodási engedély kiadását.

- 20 Noha K. Boudjlida jogellenesen tartózkodott francia területen, 2013. január 7-én kérte egyéni vállalkozóként történő nyilvántartásba vételét az Union de recouvrement des cotisations de sécurité sociale et d'allocations familiales-nál (társadalombiztosítási és családi járulékokat beszedő szervezet), annak érdekében, hogy mérnöki területen mikrovállalkozást indítson.
- 21 2013. január 15-én az említett szervezettel megbeszélt találkozón a határrendészeti szervek jogellenes tartózkodása okán felhívták K. Boudjlidát, hogy vagy még aznap, vagy másnap délelőtt jelenjen meg a helyiségekben tartózkodása jogszerűségének megvizsgálása érdekében.
- 22 2013. január 15-én K. Boudjlida önként eleget tett ennek az idézésnek, és e szervek meghallgatták a franciaországi tartózkodási jogával kapcsolatos helyzetét illetően.
- 23 A 30 perces meghallgatás tárgya az egyéni vállalkozókénti bejegyzés iránti kérelme, a Franciaországba való 2007. szeptember 26-i érkezésének körülményei, az ezen időpontot követő, hallgatókénti tartózkodásának feltételei és családi helyzete voltak, valamint az a kérdés, hogy beleegyeznek-e abba, hogy elhagyja Franciaország területét, amennyiben a prefektúra ilyen értelmű határozatot hoz.
- 24 E meghallgatás eredményeképpen a préfet des Pyrénées-Atlantiques 2013. január 15-én meghozta a megtámadott határozatot a Ceseda L. 511-1. cikke alapján. Az e határozat elleni jogorvoslati lehetőségeket és ezek határidejét közölték K. Boudjlidával.
- 25 2013. február 18-án K. Boudjlida az említett határozat megsemmisítése iránti keresetet terjesztett elő a tribunal administratif de Pau előtt. Mindenekelőtt az ugyanezen határozat meghozatalához vezető eljárás szabálytalanságára hivatkozott, abból az okból, hogy az uniós jog alapelveit figyelmen kívül hagyva ezen eljárás során nem biztosították számára a hatékony meghallgatáshoz való jogot. Továbbá a megtámadott határozat téves jogalkalmazáson alapul, mivel figyelemmel K. Boudjlida beilleszkedésére, egyetemi előéletére, és arra, hogy két egyetemi professzor nagybátyja is Franciaországban él, az aránytalan sérelmet jelent magánéletére nézve. Végül az e határozatban az önkéntes távozásra biztosított 30 napos határidő túl rövid egy olyan személy esetében, aki több mint öt éve él az ország területén.
- 26 A préfet des Pyrénées-Atlantiques az említett határozat jogszerűségének igazolása érdekében arra hivatkozott, hogy mivel K. Boudjlida nem kérelmezte az utolsó tartózkodási engedélyének a Ceseda rendelkezései szerinti megújítását az annak lejártát megelőző két hónapban, jogellenesen tartózkodott az ország területén a megtámadott határozat meghozatalának napján. K. Boudjlida meghallgatáshoz való jogát tiszteletben tartották, és a megtámadott határozat mind jogi, mind ténybeli indokolása megfelelő. Egyébiránt egyáltalán nem került sor téves jogalkalmazásra. Ugyanis a francia terület elhagyására vonatkozó kötelezettség megalapozott, ha – mint az alapügyben – az érintett harmadik országbeli állampolgár jogellenesen tartózkodik ott. Ezenkívül, tekintve hogy K. Boudjlida nem rendelkezik szorosabb családi kötelezésekkel Franciaországban, mint származási országában, nem sérül aránytalanul a magán- és családi élethez való jogának gyakorlása. Egyébiránt az a határidő, amelyet K. Boudjlida részére az ország területének elhagyására biztosítottak – és amely megfelel az ilyen esetben szokásos határidőnek –, elegendő, amennyiben nem történt hivatkozás semmilyen különleges körülményre, amely hosszabb határidő megállapítását igazolta volna.
- 27 E körülmények között a tribunal administratif de Pau úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) a) [A Charta] 41. cikke által meghatározott meghallgatáshoz való jog milyen tartalommal bír egy harmadik ország olyan jogellenesen tartózkodó állampolgára számára, akivel szemben kiutasítási határozatot kell hozni?

- b) Különösen, e jog [e külföldi számára] magában foglalja-e az ellene a tartózkodási jogára vonatkozóan felhozott összes kifogás vizsgálatának és az álláspontja – elegendő gondolkodási időt követő – szóbeli vagy írásbeli ismertetésének jogát, valamint az általa választott jogi tanácsadó biztosításához való jogot?
- 2) Adott esetben módosítani vagy korlátozni kell-e ennek tartalmát, a [2008/115] irányelvben kifejtett visszatérési politika közérdekű céljaira tekintettel?
- 3) Amennyiben igen, mely változtatások fogadhatók el, és milyen feltételek alapján?”

Az első kérdésről

- 28 A kérdést előterjesztő bíróság első kérdése lényegében arra irányul, hogy a bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jogot úgy kell-e értelmezni, hogy az a harmadik ország olyan jogellenesen tartózkodó állampolgára számára, akivel szemben kiutasítási határozatot kell hozni, magában foglalja azt a jogot, hogy megvizsgálja az ellene felhozott összes kifogást, amelyre az illetékes nemzeti hatóság e határozatát alapítani szándékozik, illetve azt a jogot, hogy elegendő gondolkodási idővel rendelkezzen az észrevételei megtétele előtt, valamint hogy meghallgatása során az általa választott jogi tanácsadó segítségét vegye igénybe.
- 29 Mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy a 2008/115 irányelv „Eljárási biztosítékok” címet viselő III. fejezete meghatározza azokat az alaki feltételeket, amelyek a kiutasítási határozatokra vonatkoznak, amelyeket többek között írásban kell meghozni és indokolással kell ellátni, továbbá kötelezi a tagállamokat, hogy hatékony jogorvoslati lehetőségeket léptessenek életbe e határozatokkal szemben. Azonban ezen irányelv nem határozza meg pontosan, hogy biztosítani kell-e – és ha igen, milyen feltételek mellett – e harmadik országbeli állampolgárok számára a meghallgatáshoz való joguk tiszteletben tartását a rájuk vonatkozó kiutasítási határozat meghozatalát megelőzően (lásd ebben az értelemben: Mukarubega-ítélet, C-166/13, EU:C:2014:2336, 40. és 41. pont).
- 30 Mivel a kérdést előterjesztő bíróság első kérdésében a Charta 41. cikkére utalva hivatkozott a meghallgatáshoz való jogra, emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a védelemhez való jog tiszteletben tartása az uniós jog általános elvének minősül, amely jognak a szerves részét képezi a bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jog (Kamino International Logistics ítélet, C-129/13, EU:C:2014:2041, 28. pont; Mukarubega-ítélet, EU:C:2014:2336, 42. pont).
- 31 A bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jogot ma nemcsak a Charta 47. és 48. cikke írja elő, amely biztosítja a védelemhez való jognak és a méltányos eljáráshoz való jognak a valamennyi bírósági eljárás keretében történő tiszteletben tartását, hanem a Charta 41. cikke is, amely a megfelelő ügyintézéshez való jogot biztosítja. Az említett 41. cikk (2) bekezdése előírja, hogy a megfelelő ügyintézéshez való ezen jog magában foglalja többek közt mindenkinek a jogát arra, hogy az őt hátrányosan érintő egyedi intézkedések meghozatala előtt meghallgassák (Kamino International Logistics ítélet, EU:C:2014:2041, 29. pont; Mukarubega-ítélet, EU:C:2014:2336, 43. pont).
- 32 Ahogyan erre a Bíróság az YS és társai ítélet (C-141/12 és C-372/12, EU:C:2014:2081) 67. pontjában is emlékeztetett, a Charta 41. cikkének megfogalmazásából egyértelműen kitűnik, hogy annak címzettjei nem a tagállamok, hanem kizárólag az uniós intézmények, szervek és hivatalok (lásd ebben az értelemben: Cicala-ítélet, C-482/10, EU:C:2011:868, 28. pont).
- 33 Ennélfogva a tartózkodási engedély kérelmezője nem alapíthat a Charta 41. cikke (2) bekezdésének a) pontjára a kérelmére vonatkozó bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jogot (Mukarubega-ítélet, EU:C:2014:2336, 44. pont).

- 34 Az ilyen jog azonban szerves részét képezi a védelemhez való jog tiszteletben tartásának, amely az uniós jog általános elvének minősül (Mukarubega-ítélet, EU:C:2014:2336, 45. pont).
- 35 Az első kérdés megválaszolásához tehát értelmezni kell a 2008/115 irányelv – és különösen annak 6. cikke – keretében alkalmazott, bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jogot.
- 36 A meghallgatáshoz való jog mindenki számára biztosítja azt a lehetőséget, hogy hasznos és hatékony módon ismertesse álláspontját a közigazgatási eljárásban és minden olyan határozat meghozatala előtt, amely az érdekeit hátrányosan érintheti (lásd különösen: M.-ítélet, C-277/11, EU:C:2012:744, 87. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; és Mukarubega-ítélet, EU:C:2014:2336, 46. pont).
- 37 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint annak a szabálynak, miszerint a sérelmet okozó határozat címzettjének olyan helyzetben kell lennie, hogy a határozat meghozatala előtt képes legyen észrevételeit megtenni, az a célja, hogy az illetékes hatóság megfelelően figyelembe vehesse az összes releváns körülményt. Az érintett személy hatékony védelmének biztosítása érdekében e szabálynak többek között az a célja, hogy az érintett kijavíthasson valamilyen hibát, vagy személyes helyzetére vonatkozó olyan tényekre hivatkozhasson, amelyek a határozat meghozatala vagy tartalma ellen szólnak (lásd: Sopropé-ítélet, C-349/07, EU:C:2008:746, 49. pont; Mukarubega-ítélet, EU:C:2014:2336, 47. pont).
- 38 Az említett jog azt a követelményt is magában foglalja, hogy a közigazgatási szerv a megkövetelt figyelemmel hallgassa meg az érintett személy által ily módon kifejtett észrevételeket, gondosan és pártatlan módon megvizsgálva az adott ügy valamennyi releváns elemét, és részletesen indokolva határozatát (lásd: Technische Universität München ítélet, C-269/90, EU:C:1991:438, 14. pont; Sopropé-ítélet, EU:C:2008:746, 50. pont), az a kötelezettség tehát, hogy a határozatot kellően egyedi és konkrét módon kell megindokolni annak lehetővé tétele érdekében, hogy az érintett megérthesse azokat az elutasítási okokat, amelyek a kérelme ellen szólnak, a védelemhez való jog tiszteletben tartása elvének szerves részét képezi (M.-ítélet, EU:C:2012:744, 88. pont).
- 39 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a meghallgatáshoz való jog tiszteletben tartása akkor is kötelező, ha az alkalmazandó szabályozás nem ír elő kifejezetten ilyen alakszerűséget (lásd: Sopropé-ítélet, EU:C:2008:746, 38. pont; M.-ítélet, EU:C:2012:744, 86. pont; G. és R. ítélet, C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, 32. pont).
- 40 A címzettjeik érdekeit jelentősen sértő határozatok címzettjei védelemhez való jogának tiszteletben tartására irányuló kötelezettség ily módon főszabály szerint a tagállamok hatóságaira hárul akkor, amikor az uniós jog hatálya alá tartozó intézkedéseket hoznak (G. és R. ítélet, EU:C:2013:533, 35. pont).
- 41 Amennyiben az uniós jog nem határozza meg sem azokat a feltételeket, amelyek mellett a harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak védelemhez való jogának tiszteletben tartását biztosítani kell, sem e jog megsértésének következményeit, e feltételek és következmények a nemzeti jog hatálya alá tartoznak, feltéve hogy az ebben az értelemben megállapított intézkedések azonosak azokkal, amelyek a magánszemélyekre vonatkoznak a hasonló belső jogi tényállások esetén (az egyenértékűség elve), és nem teszik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (Mukarubega-ítélet, EU:C:2014:2336, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 42 Ezek az egyenértékűségekre és tényleges érvényesülésre vonatkozó követelmények a jogalanyok uniós jogból eredő, védelemhez való jogának a tiszteletben tartására vonatkozó általános tagállami kötelezettséget fejezik ki, különösen az eljárási szabályok meghatározását illetően (Mukarubega-ítélet, EU:C:2014:2336, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 43 A Bíróság ugyancsak állandó ítélkezési gyakorlata szerint azonban az alapvető jogok, így a védelemhez való jog tiszteletben tartása, nem tekinthetők abszolút követelménynek, hanem korlátozhatók, feltéve hogy a korlátozás a szóban forgó intézkedés által elérni kívánt közérdekű céloknak megfelel, és nem jelent a kitűzött célhoz képest aránytalan és megengedhetetlen beavatkozást, amely az így biztosított jog lényegét sértené (Alassini és társai ítélet, C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, 63. pont; G. és R. ítélet, EU:C:2013:533, 33. pont; Texdata Software ítélet, C-418/11, EU:C:2013:588, 84. pont).
- 44 Tekintve, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a meghallgatáshoz való jognak a 2008/115 irányelv összefüggésében vett tartalma kapcsán teszi fel kérdését, először is az alábbi általános megfontolásokra kell emlékeztetni.
- 45 Azt, hogy a harmadik ország jogellenesen tartózkodó állampolgára milyen módokon gyakorolhassa az arra vonatkozó jogát, hogy a kiutasítási határozat meghozatalát megelőzően meghallgassák, a 2008/115 irányelvnek a harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak származási országukba való hatékony visszatérésére irányuló célkitűzésének fényében kell értékelni (lásd ebben az értelemben: Achughabian-ítélet, C-329/11, EU:C:2011:807, 30. pont).
- 46 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében az illetékes nemzeti hatóságok, miután megállapították a tartózkodás jogellenességét, a 2008/115 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében és annak 6. cikke (2)–(5) bekezdésében szereplő kivételek sérelme nélkül, kötelesek kiutasítási határozatot hozni (lásd ebben az értelemben: El Dridi-ítélet, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 35. pont; Achughabian-ítélet, EU:C:2011:807, 31. pont; Mukarubega-ítélet, EU:C:2014:2336, 57. pont).
- 47 Ezenkívül a kiutasítási határozat meghozatalát megelőző meghallgatáshoz való jognak az a célja, hogy lehetővé tegye az érintett számára, hogy kifejtse az álláspontját a tartózkodása jogszerűségéről, illetve az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alóli, annak (2)–(5) bekezdésében szereplő kivételek esetleges alkalmazásáról.
- 48 Továbbá, amint a főtanácsnok az indítványának a 64. pontjában megjegyezte, a 2008/115 irányelvnek „A visszaküldés tilalma, a gyermek mindenek felett álló érdeke, családi élet és egészségi állapot” című 5. cikke alkalmazásában ezen irányelv végrehajtása során a tagállamoknak egyrészt megfelelő figyelmet kell fordítaniuk a gyermek mindenek felett álló érdekeire, a családi életre, és az érintett harmadik országbeli állampolgár egészségi állapotára, valamint másrészt tiszteletben kell tartaniuk a visszaküldés tilalmának elvét.
- 49 Ebből következik, hogy amikor az illetékes nemzeti hatóság kiutasítási határozatot kíván hozni, e hatóságnak szükségképpen tiszteletben kell tartania a 2008/115 irányelv 5. cikke által előírt kötelezettségeket, és e tekintetben meg kell hallgatnia az érintettet.
- 50 E tekintetben az érintettnek a meghallgatása során együtt kell működnie az illetékes nemzeti hatósággal annak érdekében, hogy biztosítsa számára a személyi, illetve családi helyzetével kapcsolatos valamennyi releváns információt, és különösen azokat, amelyek a kiutasítási határozat meghozatala ellen szólnak.
- 51 Végül a kiutasítási határozat meghozatalát megelőző meghallgatáshoz való jogból következik az illetékes nemzeti hatóságok arra irányuló kötelezettsége, hogy lehetővé tegyék az érintett számára az álláspontja kifejtését a visszatérése módjairól, azaz a távozás határidejéről és a visszatérés önkéntes vagy kötelező jellegéről. Ekképpen ebből – különösen a 2008/115 irányelv 7. cikkéből, amely (1) bekezdésében az ország területéről való önkéntes távozás esetére megfelelő, hét naptól harminc napig terjedő határidőt állapít meg – az következik, hogy a tagállamoknak e cikk (2) bekezdése értelmében szükség esetén megfelelő időtartammal meg kell hosszabbítaniuk ezt a határidőt a konkrét eset egyedi körülményei, mint például a tartózkodás időtartama, a beiskolázott gyermekek, valamint egyéb családi és társadalmi kötelek figyelembevételével.

- 52 Másodszor meg kell különösen vizsgálni, hogy a 2008/115 irányelv – és különösen annak 6. cikke – keretében alkalmazott meghallgatáshoz való jog a harmadik ország olyan jogellenesen tartózkodó állampolgára számára, aki ellen kiutasítási határozatot kell hozni, magában foglalja-e azt a jogot, hogy az ellene felhozott összes olyan kifogást megvizsgálja, amelyre az illetékes nemzeti hatóság e határozatot alapítani akarja, ami azt feltételezi, hogy a nemzeti közigazgatási szerv ezeket előre közölje vele, és elegendő gondolkodási időt biztosítson a meghallgatására való felkészüléshez, valamint magában foglalja-e azt a jogot, hogy e meghallgatás során az általa választott jogi tanácsadó segítségét vegye igénybe.
- 53 Először is, ami a kiutasítási határozat meghozatala előtt az illetékes nemzeti hatóság ilyen határozat meghozatalára irányuló szándékának, valamint azon körülményeknek a közlését illeti, amelyekre e hatóság e határozatát alapítani szándékozik, illetve ami az érintett részére a gondolkodási idő biztosítását illeti, mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy a 2008/115 irányelv nem vezet be ilyen kontradiktórius eljárási szabályokat.
- 54 Továbbá a Mukarubega-ítélet (EU:C:2014:2336) 60. pontjában a Bíróság megállapította, hogy mivel a kiutasítási határozat a 2008/115 irányelv alapján szorosan kapcsolódik a tartózkodás jogellenességének megállapításához, a meghallgatáshoz való jog nem értelmezhető úgy, hogy azon illetékes nemzeti hatóságnak, amely a harmadik ország jogellenesen tartózkodó állampolgárával szemben egyidejűleg szándékozik a tartózkodás jogellenességét megállapító határozatot, illetve kiutasítási határozatot hozni, feltétlenül meg kellene hallgatnia az érintettet, lehetőséget adva számára arra, hogy konkrétan az utóbbi határozatról ismertesse álláspontját, mivel az érintettnek lehetősége volt arra, hogy hasznos és hatékony módon ismertesse álláspontját a tartózkodása jogellenességével, és azokkal az indokokkal kapcsolatban, amelyek a nemzeti jog alapján igazolhatják azt, hogy az említett hatóság ne hozzon kiutasítási határozatot.
- 55 Ebből következően a kiutasítási határozat meghozatalát megelőző meghallgatáshoz való jogot nem úgy kell értelmezni, hogy az említett hatóságnak a harmadik ország jogellenesen tartózkodó állampolgárát a kiutasítási határozat meghozatalát célzó meghallgatás előtt értesítenie kellene arról, hogy kiutasítási határozatot kíván vele szemben hozni, vagy hogy közölnie kellene vele azokat a körülményeket, amelyekre e határozatot alapítani kívánja, vagy hogy észrevételei beszerzését megelőzően számára gondolkodási időt kellene biztosítania, hanem úgy, hogy ezen állampolgárnak lehetőséget kell adni arra, hogy hasznos és hatékony módon ismertesse álláspontját a tartózkodása jogellenességével, és azokkal az indokokkal kapcsolatban, amelyek a nemzeti jog alapján igazolhatják azt, hogy ugyanezen hatóság ne hozzon kiutasítási határozatot.
- 56 Mindazonáltal meg kell jegyezni, hogy – miként azt a főtanácsnok az indítványának 69. pontjában észrevételezte – egy kivételt el kell fogadni, abban az esetben, amikor a harmadik országbeli állampolgár ésszerűen nem számíthat azokra a körülményekre, amelyekre vele szemben hivatkozhatnak, vagy objektív módon csak bizonyos vizsgálatokat vagy – többek között igazoló okiratok beszerzése érdekében tett – lépéseket követően képes azokra válaszolni.
- 57 Mindenesetre ezenkívül – amint azt az Európai Bizottság megjegyezte – az érintett harmadik ország jogellenesen tartózkodó állampolgárának, ha kívánja, lehetősége lesz peres eljárás indítása keretében vitatni a közigazgatás szervnek az ő helyzetéről készített értékelését.
- 58 Ugyanis a 2008/115 irányelv 12. cikkének (1) bekezdése, amely az irányelv eljárási biztosítékokra vonatkozó III. fejezetében található, azt a kötelezettséget rója a tagállamokra, hogy a kiutasítási határozataikat írásban, a tényállás ismertetésével és jogi indokolással, valamint a jogorvoslati lehetőségek feltüntetésével hozzák meg. Az említett határozatok főbb elemeit adott esetben ezen irányelv 12. cikkének (2) bekezdésében meghatározott feltételek szerint, írásban vagy szóban le kell fordítani. E biztosítékok az említett irányelv 13. cikkében szereplő, hatékony jogorvoslathoz való jogból következő biztosítékokkal együtt biztosítják az érintett megóvását és védelmét az őt hátrányosan érintő határozattal szemben.

- 59 A fentiekből következően a kiutasítási határozat meghozatalát megelőző meghallgatáshoz való jognak lehetővé kell tennie az illetékes nemzeti közigazgatási szerv számára, hogy az iratokat úgy dolgozza fel, hogy az ügy teljes ismeretében tudjon határozatot hozni, illetve azt megfelelően meg tudja indokolni, annak érdekében, hogy az érintett adott esetben érvényesen tudja gyakorolni jogorvoslathoz való jogát.
- 60 A jelen esetben az alapügyben K. Boudjlida határrendészeti szervek általi meghallgatásának jegyzőkönyvéből kitűnik, hogy őt 2013. január 15-én felhívták, hogy „tartózkodási jog[a] megvizsgálása” céljából jelenjen meg e szervek helyiségeiben, vagy még aznap, vagy másnap délelőtt. K. Boudjlida azáltal, hogy meghallgatása céljából még aznap önkéntesen, egyedül megjelent az említett szervek előtt, lemondott a számára biztosított egynapos határidőről, és arról, hogy jogi tanácsadó segítségét vegye igénybe.
- 61 E jegyzőkönyvből az is kitűnik, hogy K. Boudjlida tudatában volt annak, hogy tartózkodási engedélye 2012. október 31-én lejárt, illetve hogy ennek megújítása iránti kérelem hiányában, ezen időpont óta jogellenesen tartózkodik Franciaország területén. Ezenkívül a rendőrség szervei kifejezetten tájékoztatták K. Boudjlidát arról, hogy vele szemben kiutasítási határozatot hozhatnak, és kikérdezték arról, hogy beleegyezne-e Franciaország területének elhagyásába, amennyiben vele szemben ilyen értelmű határozatot hoznak. K. Boudjlida erre a kérdésre azt válaszolta, hogy elfogadja, „hogy a rendőrség helyiségeiben megvárja a préfecture de Pau válaszát, amelyben felhívhat[ják] az ország területének elhagyására, fogdába helyezhet[ik] vagy felhívhat[ják] helyzet[ének] jogszerűvé tételére”.
- 62 Következésképpen K. Boudjlidát tájékoztatták a meghallgatása okairól, és tisztában volt annak tárgyával, illetve esetleges következményeivel. Ezenkívül e meghallgatás nyilvánvalóan a 2008/115 irányelv végrehajtása szempontjából releváns és szükséges információkra irányult, az érintett meghallgatáshoz való jogának tiszteletben tartása mellett.
- 63 A rendőrség szerveinek meghallgatása során ugyanis K. Boudjlidát többek között meghallgatták személyazonosságáról, állampolgárságáról, családi állapotáról, franciaországi tartózkodásának jogellenességéről, a tartózkodása jogszerűvé tétele érdekében általa tett közigazgatási lépésekről, franciaországi tartózkodásának teljes tartamáról, korábbi tartózkodási engedélyeiről, egyetemi és szakmai előéletéről, forrásairól, franciaországi és algériai családi helyzetéről. A rendőrség szervei megkérdezték tőle, hogy elfogadja-e Franciaország területének elhagyását, abban az esetben, ha a préfet des Pyrénées-Atlantiques kiutasítási határozatot hoz. Egyébiránt, mivel K. Boudjlidát meghallgatták többek között franciaországi tartózkodásának tartamáról, franciaországi tanulmányairól és franciaországi családi kötelekeiről, lehetősége volt arra, hogy hasznos és hatékony módon ismertesse álláspontját mind családi életére vonatkozóan a 2008/115 irányelv 5. cikke b) pontjának megfelelően, mind azon feltételek esetleges alkalmazására vonatkozóan, amelyek lehetővé teszik az önkéntes távozás határidejének meghosszabbítását az említett irányelv 7. cikkének (2) bekezdése értelmében, és ekképpen meghallgatták a visszatérése módjairól.
- 64 Másodszor, ami azt illeti, hogy a 2008/115 irányelv keretében alkalmazott meghallgatáshoz való jog magában foglalja-e azt a jogot, hogy a meghallgatás során jogi tanácsadó segítségét lehessen igénybe venni, meg kell jegyezni, hogy ezen irányelv 13. cikke a jogi segítségnyújtáshoz való jogot csupán a kiutasítási határozat meghozatalát követően biztosítja, és kizárólag az ilyen határozatnak illetékes bíróság vagy közigazgatósági hatóság, vagy pártatlan és a függetlenség biztosítékával rendelkező tagokból álló illetékes szerv előtt való megfellebbezése esetén. E 13. cikk (4) bekezdésének megfelelően bizonyos körülmények között az érintett kérelmére ingyenes jogi segítségnyújtásra kerül sor.
- 65 Mindazonáltal a harmadik ország jogellenesen tartózkodó állampolgára saját költségére bármikor fordulhat jogi tanácsadóhoz annak érdekében, hogy ez utóbbi az illetékes nemzeti hatóságok általi meghallgatása során segítse őt, azzal a feltétellel, hogy e jog gyakorlása nem érinti a kiutasítási eljárás szabályos lefolytatását, és nem veszélyezteti az említett irányelv hatékony végrehajtását.

- 66 Jelen esetben az alapügyben kitűnik, hogy K. Boudjlida a meghallgatása során nem kérte jogi tanácsadó segítségét.
- 67 Végül, tekintettel arra, hogy K. Boudjlida és a Bizottság az alapügyben szóban forgó meghallgatás rövid, harminc perces időtartamára hivatkozott, meg kell állapítani, hogy az a kérdés, hogy a harmadik ország jogellenesen tartózkodó állampolgára meghallgatásának időtartama befolyással van-e a 2008/115 irányelv keretében alkalmazott meghallgatáshoz való jog tiszteletben tartására, nem döntő jelentőségű. Az ugyanis a releváns kérdés, hogy az ilyen állampolgárnak lehetősége volt-e arra, hogy kellő mértékben meghallgassák tartózkodása jogszerűségéről és személyes helyzetéről, ami K. Boudjlida esetében kitűnik a jelen ítélet 61–63. pontjában szereplő megfontolásokból.
- 68 Az előző megfontolások összességére tekintettel úgy kell válaszolni az első kérdésre, hogy ezen irányelv – és különösen annak 6. cikke – keretében alkalmazott, bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jogot úgy kell értelmezni, hogy az harmadik ország jogellenesen tartózkodó állampolgára számára magában foglalja azt a jogot, hogy a rá vonatkozó kiutasítási határozat meghozatala előtt kifejtse az álláspontját a tartózkodása jogszerűségéről, illetve az említett irányelv 5. cikkének és 6. cikke (2)–(5) bekezdésének esetleges alkalmazásáról, valamint a visszatérése módjairól.
- 69 Ellenben a 2008/115 irányelv – és különösen annak 6. cikke – keretében alkalmazott, bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jogot úgy kell értelmezni, hogy az az illetékes nemzeti hatóság számára nem írja elő sem azt, hogy a kiutasítási határozat meghozatalát célzó meghallgatás előtt értesítse ezen állampolgárt arról, hogy kiutasítási határozatot kíván vele szemben hozni, sem azt, hogy közölje vele azokat a körülményeket, amelyekre e határozatot alapítani kívánja, vagy hogy észrevételei beszerzését megelőzően számára gondolkodási időt biztosítson, amennyiben az említett állampolgárnak lehetősége van arra, hogy hasznos és hatékony módon ismertesse álláspontját a tartózkodása jogellenességével, és azokkal az indokokkal kapcsolatban, amelyek a nemzeti jog alapján igazolhatják azt, hogy e hatóság ne hozzon kiutasítási határozatot.
- 70 A 2008/115 irányelv – és különösen annak 6. cikke – keretében alkalmazott, bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jogot úgy kell értelmezni, hogy harmadik ország jogellenesen tartózkodó állampolgára a rá vonatkozó kiutasítási határozatnak az illetékes nemzeti közigazgatási hatóság általi meghozatalát megelőzően jogi tanácsadót vehet igénybe annak érdekében, hogy ez utóbbi az e hatóság általi meghallgatása során segítse őt, azzal a feltétellel, hogy e jog gyakorlása nem érinti a kiutasítási eljárás szabályos lefolytatását, és nem veszélyezteti a 2008/115 irányelv hatékony végrehajtását.
- 71 Mindazonáltal a 2008/115 irányelv – és különösen annak 6. cikke – keretében alkalmazott, bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jogot úgy kell értelmezni, hogy az nem írja elő a tagállamok számára, hogy az ingyenes jogi segítségnyújtás keretében biztosítsák ezt a segítséget.

A második és a harmadik kérdésről

- 72 Az első kérdésre adott válasza tekintettel a második és a harmadik kérdésre nem szükséges válaszolni.

A költségekről

- 73 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (ötödik tanács) a következőképpen határozott:

A harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv – és különösen annak 6. cikke – keretében alkalmazott, bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jogot úgy kell értelmezni, hogy az a harmadik ország jogellenesen tartózkodó állampolgára számára magában foglalja azt a jogot, hogy a rá vonatkozó kiutasítási határozat meghozatala előtt kifejtse az álláspontját a tartózkodása jogszerűségéről, illetve az említett irányelv 5. cikkének és 6. cikke (2)–(5) bekezdésének esetleges alkalmazásáról, valamint a visszatérése módjairól.

Ellenben a 2008/115 irányelv – és különösen annak 6. cikke – keretében alkalmazott, bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jogot úgy kell értelmezni, hogy az az illetékes nemzeti hatóság számára nem írja elő sem azt, hogy a kiutasítási határozat meghozatalát célzó meghallgatás előtt értesítse ezen állampolgárt arról, hogy kiutasítási határozatot kíván vele szemben hozni, sem azt, hogy közölje vele azokat a körülményeket, amelyekre e határozatot alapítani kívánja, vagy hogy észrevételei beszerzését megelőzően számára gondolkodási időt biztosítson, amennyiben az említett állampolgárnak lehetősége van arra, hogy hasznos és hatékony módon ismertesse álláspontját a tartózkodása jogellenességével, és azokkal az indokokkal kapcsolatban, amelyek a nemzeti jog alapján igazolhatják azt, hogy e hatóság ne hozzon kiutasítási határozatot.

A 2008/115 irányelv – és különösen annak 6. cikke – keretében alkalmazott, bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jogot úgy kell értelmezni, hogy a harmadik ország jogellenesen tartózkodó állampolgára a rá vonatkozó kiutasítási határozatnak az illetékes nemzeti közigazgatási hatóság általi meghozatalát megelőzően jogi tanácsadót vehet igénybe annak érdekében, hogy ez utóbbi az e hatóság általi meghallgatása során segítse őt, azzal a feltétellel, hogy e jog gyakorlása nem érinti a kiutasítási eljárás szabályos lefolytatását, és nem veszélyezteti a 2008/115 irányelv hatékony végrehajtását.

Mindazonáltal a 2008/115 irányelv – és különösen annak 6. cikke – keretében alkalmazott, bármely eljárásban történő meghallgatáshoz való jogot úgy kell értelmezni, hogy az nem írja elő a tagállamok számára, hogy az ingyenes jogi segítségnyújtás keretében biztosítsák ezt a segítséget.

Aláírások